

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

Warszawa, data: 18 lipca 2024 r.

znak sprawy: DSR-VIIa.054.6.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację Pana Posła Daniela Milewskiego nr 3119 w sprawie pogarszających się warunków ekonomicznych w pasie północnej i wschodniej Polski oraz nr 3118 w sprawie wyzwań związanych z sytuacją regionów wschodniej Polski

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelacje Pana Posła Daniela Milewskiego, w których zostały postawione pytania dotyczące warunków ekonomicznych w pasie północnej i wschodniej Polski oraz wyzwań związanych z sytuacją regionów wschodniej Polski, przedstawiam następujące informacje.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wskazuje obszary strategicznej interwencji państwa (OSI), które otrzymują szczególne wsparcie. Są to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i wschodnia Polska.

W ramach perspektywy finansowej 2021-2027 realizowana jest trzecia edycja programu dla makroregionu Polski wschodniej, tj. program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW). Budżet programu wynosi: 2,65 mld EUR (EFRR). Z programu korzysta 5 województw: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie oraz część województwa mazowieckiego

(bez Warszawy i 9-ciu otaczających ją powiatów), tzw. region statystyczny mazowiecki regionalny.

Głównym celem programu jest utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności makroregionu oraz wyższej jakości życia w Polsce wschodniej. Natomiast cele szczegółowe to Wsparcie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw; Zwiększenie atrakcyjności miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu; Zwiększenie dostępności transportowej Polski wschodniej; Rozwój społeczno-gospodarczy dzięki turystyce.

W programie FEPW przewidziano działania odnoszące się do wsparcia przedsiębiorczości. Budżet zarezerwowany w programie na ten obszar to 500 mln euro. Szczegółowe działania to:

- Platformy startowe dla nowych pomysłów: 100 mln euro

Wsparcie skierowane do osób z pomysłem na innowacyjny biznes, które chcą założyć i prowadzić swoją firmę w makroregionie Polski wschodniej.

- Automatyzacja i robotyzacja w MŚP: 100 mln euro

Wsparcie pomoże firmom zmienić model prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o rozwiązania Przemysłu 4.0. Kompleksowe wsparcie zostanie przeznaczone na audyt technologiczny, a następnie wdrożenie wypracowanych rozwiązań, w tym przeszkolenie pracowników.

- Gospodarka o obiegu zamkniętym w MŚP: 100 mln euro

Wsparcie pozwoli firmom przygotować nowy model biznesowy, który będzie wykorzystywał założenia gospodarki o obiegu zamkniętym. Wprowadzone zmiany przede wszystkim pomogą zmniejszyć koszty działalności poprzez bardziej racjonalne zarządzanie zasobami, w tym odpadami, zmniejszenie emisji CO₂, oszczędności związane ze zużyciem energii i surowców.

- Wzornictwo w MŚP: 100 mln euro

Wsparcie skierowane do małych i średnich przedsiębiorstw będzie obejmować przeprowadzenie audytu wzorniczego firmy, wypracowanie strategii zmian, a następnie ich wdrożenie. Pomoże to podnieść innowacyjność i konkurencyjność przedsiębiorstwa.

- Pożyczki na rozwój turystyki: 100 mln euro.

Przeznaczone na unowocześnienie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży turystycznej. Firmy będą mogły wykorzystać pozyskane środki na nowe inwestycje, m.in. doposażenie hoteli, restauracji, wypożyczalni sprzętu turystycznego, rozwój przewozów turystycznych.

Ponadto województwa realizują swoje programy regionalne. We wszystkich programach regionalnych województw wschodniej Polski przewidywane jest wsparcie obejmujące działania zmierzające do poprawy wydajności pracy oraz zwiększenia poziomu inwestycji prywatnych. Wsparcie to dotyczy głównie następujących obszarów: B+R, wdrożenia i transfer technologii; cyfryzacja

przedsiębiorstw; wsparcie inwestycji produkcyjnych oraz usługi na rzecz przedsiębiorców.

W obszarze B+R, wdrożenia i transfer technologii dofinansowanie mogą uzyskać przedsięwzięcia polegające m.in. na prowadzeniu działalności B+R przez przedsiębiorstwa i konsorcja z ich udziałem, transferze technologii i wdrażaniu wyników prac B+R oraz wsparciu infrastruktury B+R. W ramach drugiego z wymienionych obszarów możliwe jest wsparcie projektów w zakresie transformacji cyfrowej MŚP. Ponadto przedsiębiorcy mogą uzyskać środki na inwestycje, w szczególności zwiększające ich zaawansowanie technologiczne, poziom robotyzacji i zdolność do wdrażania innowacji. Dodatkowo w ramach programów regionalnych przewidziane jest finansowanie usług dla przedsiębiorstw (wynikających z analizy zapotrzebowania firm na konkretne usługi w danym regionie), np. w zakresie cyfryzacji i rozwiązań w obszarze Przemysłu 4.0 oraz innowacyjnych technologii środowiskowych. Istnieje także możliwość wsparcia kompetencji pracowników MŚP, niezbędnych dla nowoczesnej gospodarki, jako elementu sprzyjającego modernizacji przedsiębiorstw, w szczególności na potrzeby transformacji przemysłowej, zielonej i cyfrowej.

W celu poprawy sytuacji na lokalnych rynkach pracy dedykowane są środki z EFS+ w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS). W programie FERS realizowane jest wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy oraz zwiększenia dostępności rynku pracy dla osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto w ramach programu FERS realizowany jest projekt dotyczący wypracowania rozwiązań służących przeciwdziałaniu migracji osób młodych z terenów dotkniętych depopulacją. Za realizację tego projektu będzie odpowiadało Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Celem głównym projektu jest wypracowanie rozwiązań programowych (systemowych) i legislacyjnych, w tym instrumentów rynku pracy, a także stworzenie systemu zachęt skierowanego do osób młodych, do pozostawania na terenach dotkniętych depopulacją. Wypracowanie rozwiązań odbędzie się na podstawie wyników diagnozy przyczyn migracji osób młodych z tych terenów uwzględniającej czynniki, które mogą wpłynąć na chęć pozostania, powrotu lub napływu na te tereny. Wypracowane w projekcie rozwiązania mają stać się podstawą do określenia kierunków działań dla przedstawicieli administracji rządowej do przeprowadzenia zmian systemowych w politykach publicznych na szczeblu centralnym, w celu zmniejszenia skali migracji osób młodych z terenów dotkniętych depopulacją. Na realizację tego projektu przeznaczono 7 mln PLN ze środków EFS+ i będzie on realizowany w latach 2024-2027.

Odnosząc się do środków i inwestycji przeznaczanych na rozwój infrastruktury transportowej oraz IT– realizowane w ramach FEPW interwencje mają na celu m.in. poprawę dostępności komunikacyjnej poprzez integrację krajowych i regionalnych układów komunikacyjnych z siecią dróg ekspresowych. Wsparciem zostanie objęta infrastruktura drogowa ułatwiająca dostęp do sieci TEN-T oraz

usprawniająca powiązania pomiędzy regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami wzrostu Polski wschodniej. W programie FEPW zaplanowano następujące działania:

- Infrastruktura drogowa - alokacja 430 mln EUR

W ramach tego działania wspierana jest przebudowa dróg wojewódzkich. Celem realizowanych inwestycji będzie stworzenie niezbędnych połączeń do sieci TEN-T, przejść granicznych oraz innych gałęzi zrównoważonego transportu (np. terminali intermodalnych, węzłów kolejowych) oraz umożliwienie wykonywania codziennych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej (dawny „PKS”). Ważnym elementem wsparcia będzie budowa lub przebudowa obwodnic oraz punktowe inwestycje poprawiające bezpieczeństwo ruchu.

- Ponadregionalna infrastruktura kolejowa - alokacja ok. 690 mln EUR

Wsparcie będzie dotyczyć przebudowy, modernizacji lub rewitalizacji linii kolejowych oraz przystanków i dworców kolejowych. Inwestycje obejmą wybrane odcinki linii kolejowych o dużym znaczeniu dla zwiększenia dostępności makroregionu w ramach sieci TEN-T, w tym łączących obszar Polski wschodniej z regionami ościennymi.

- Zrównoważona mobilność miejska - alokacja 420 mln EUR

Beneficjentami projektów będą miasta powyżej 50 tys. mieszkańców (ustawowo zobligowani organizatorzy transportu miejskiego) czyli: miasta wojewódzkie Polski wschodniej, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz miasta subregionalne z podregionów z najwyższą kumulacją gmin zmarginalizowanych.

Wsparcie obejmie zakup bezemisyjnego taboru, rozwój infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego, ruchu pieszego i rowerowego oraz łączenie różnych form transportu w postaci centrów przesiadkowych. Inwestycje obejmą również digitalizację systemu mobilności miejskiej (np. zarządzanie ruchem, wspólny bilet, informacja pasażerska).

Ponadto Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) wspierają cyfryzację w Polsce. Działania realizowane w ramach tego programu koncentrują się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców.

Odnosząc się do działań na rzecz wzrostu innowacyjności w Polsce wschodniej oraz wsparcia działań w zakresie innowacyjności dla przedsiębiorców w regionach wschodniej Polski – należy wskazać, że w ramach FEPW kontynuowane jest wsparcie na rzecz środowiska sprzyjającego tworzeniu i rozwojowi innowacyjnych przedsiębiorstw (start-up'ów) opierających swój model biznesowy na nowych technologiach. Dalsze zakorzenienie i rozwój w makroregionie kultury sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości startupowej i ekosystemu jej wsparcia jest możliwe dzięki kontynuacji instrumentu Platformy startowej dla nowych pomysłów. Wsparcie dostępne w ramach POPW 2014-2020 zapoczątkowało proces budowy ekosystemu startupowego w Polsce wschodniej, który obecnie znajduje się we wczesnej fazie aktywizacji i ma wymierny potencjał do dalszego rozwoju. W ramach Platform startowych zapewnione zostanie indywidualne wsparcie dla innowacyjnych przedsiębiorstw obejmujące usługi niezbędne do przeprowadzenia prac nad rozwojem pomysłu biznesowego, w tym: testowanie i weryfikowanie pomysłów i koncepcji aż do momentu przygotowania odpowiedniego modelu biznesowego. Wsparcie będzie dostarczane przez wyspecjalizowane ośrodki innowacji, działające w partnerstwie z innymi podmiotami wchodzącymi w skład ekosystemu wsparcia przedsiębiorczości startupowej (m.in. uczelnie, fundusze VC, aniołowie biznesu, przedsiębiorcy, akceleratorzy), które dysponują potencjałem i zasobami niezbędnymi do wyświadczenia na rzecz startupów szerokiej gamy usług ściśle dopasowanych do indywidualnych potrzeb związanych z rozwojem pomysłu. Tym samym makroregion dysponować będzie ofertą dla przedsiębiorczych osób z makroregionu, jak również spoza niego, która umożliwi rozwój pomysłów biznesowych i zakładanie nowych firm typu startup w Polsce wschodniej.

Ponadto działania odnoszące się do zwiększenia potencjału w zakresie badań i rozwoju oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii realizowane są w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG), który wdrażany jest na obszarze całej Polski. Cele Programu to przede wszystkim zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii, wzrost konkurencyjności MŚP, rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnych specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości oraz transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii.

Program w ramach priorytetu *Wsparcie dla przedsiębiorców* oferuje dofinansowanie w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, infrastruktury B+R, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, cyfryzacji, zielonej gospodarki. Natomiast w ramach priorytetu *Środowisko przyjazne innowacjom*, wspierane są projekty o strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym m.in. rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu takich jak akceleratorzy, klastry, instytucje badawcze, szerokie wsparcie start-upów oraz rozwój przedsiębiorstw rozpoczynających działalność innowacyjną - Innovation Coach.

W odniesieniu do zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej regionów wschodniej Polski należy zauważyć, że analiza wsparcia w województwach wschodniej Polski pokazuje wyraźne efekty rozwojowe dotychczas prowadzonych działań, m.in. wzrost gospodarczy we wszystkich regionach, wyrównywanie poziomu wyposażenia infrastrukturalnego, poprawę jakości zasobów ludzkich, wzmocnienie procesów zmian struktury gospodarczej. Inwestycje te nie doprowadziły jednak do znaczącego wzrostu poziomu inwestycji prywatnych i zahamowania odpływu osób, zwłaszcza młodszych i lepiej wykształconych. Poziom przedsiębiorczości, innowacyjności i inwestycji prywatnych w Polsce wschodniej nadal znacząco odbiega od średniej w kraju. Zróżnicowanie rozwoju jest tu szczególnie widoczne na poziomie podregionów (korzystniejsza sytuacja dotyczy terenów położonych w otoczeniu stolic pięciu województw). Ponadto w wyniku wojny na Ukrainie część polskich województw wschodniej Polski utraciło korzyści płynące z możliwości współpracy ze swoimi wschodnimi sąsiadami, jak również na skutek agresji rosyjskiej na Ukrainę oraz wojny hybrydowej na granicy polsko-białoruskiej regiony te stały się mniej atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Konsekwencje obecnej sytuacji geopolitycznej w szczególności dotyczą gmin przygranicznych, co niewątpliwie wpływa na ich sytuację społeczno-gospodarczą, a także zmusza do przededefiniowania priorytetów rozwoju i szukania nowych ścieżek wzrostu.

W związku z tym działania rozwojowe podejmowane na rzecz wschodniej Polski obejmują przedsięwzięcia w zakresie stałego podnoszenia jej atrakcyjności inwestycyjnej, wzmacniania konkurencyjności regionalnych gospodarek i długofalowego pobudzenia aktywności ekonomicznej w wymiarze ponadregionalnym, szczególnie na tych obszarach, gdzie procesy rozwojowe zachodzą wolniej.

Kluczowe znaczenie mają działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i promocji postaw przedsiębiorczych, szczególnie wśród młodych mieszkańców województw wschodniej Polski. Z drugiej strony, ważne pozostają działania na rzecz poprawy dostępności tego obszaru, uzupełnienia brakującej infrastruktury jako bazy dla prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia dobrych miejsc pracy, a także poprawy stanu środowiska naturalnego, ochrony różnorodności biologicznej jako bazy dla rozwoju sektorów opartych na usługach ekosystemowych, jak również działania na rzecz poprawy jakości życia, które w dłuższej perspektywie mogą wpłynąć na zahamowanie depopulacji. Istotne znaczenie dla dalszego rozwoju wschodniej Polski będzie miało wsparcie zdolności instytucjonalnej podmiotów odpowiedzialnych za działania prorozwojowe, w tym również tworzenie zachęt i wzmacnianie procesu sieciowania i tworzenia partnerstw (porozumień) podmiotów administracji, biznesu, nauki i społeczeństwa w szczególności w ramach kluczowych branż/specjalizacji oraz dalsze wzmacnianie powiązań, sieciowanie i tworzenie obszarów do współpracy ośrodków miejskich różnej wielkości (największych aglomeracji, średnich i małych miast).

Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski wschodniej jest wspierana w ramach programów krajowych takich jak FEPW. Polska wschodnia otrzymuje wsparcie finansowe na projekty infrastrukturalne, edukacyjne, zdrowotne oraz rozwój przedsiębiorczości. Fundusze te pomagają poprawić warunki życia i pracy, co jest kluczowe dla przyciągania inwestycji.

Ponadto w Polsce wschodniej funkcjonują Specjalne Strefy Ekonomiczne, które oferują ulgi podatkowe oraz inne zachęty dla inwestorów np. Suwalska Specjalna Strefa ekonomiczna, Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna. W Polsce wschodniej działają również parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości oraz klastry przemysłowe, które wspierają innowacyjne projekty i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Przykładem jest Wschodni Akcelerator Biznesu.

Wsparcie inwestycyjności Polski wschodniej to kompleksowe działania obejmujące zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i programy wsparcia dla przedsiębiorców oraz działania promocyjne. Dzięki tym inicjatywom, Polska wschodnia staje się coraz bardziej atrakcyjnym miejscem do inwestycji.

Przechodząc do kwestii rozwoju infrastruktury elektorenergetycznej należy podkreślić, że rozwój infrastruktury elektroenergetycznej stanowi w dużej mierze domenę programów polityki spójności zarządzanych z poziomu krajowego. Jednym z programów finansujących tego typu działania jest Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS). W ramach działania Infrastruktura energetyczna wspierana jest budowa, rozbudowa lub modernizacja linii elektroenergetycznych na wszystkich poziomach napięć, stacji elektroenergetycznych, jak i projektów zawierających oba ww. komponenty. Wspierane projekty muszą służyć integracji OZE z siecią. Dodatkowymi korzyściami realizacji projektu mogą być podniesienie efektywności energetycznej przesyłu/dystrybucji energii elektrycznej, stworzenie lepszych warunków rozwoju elektromobilności i zwiększenie poziomu niezawodności dostaw energii do odbiorców. Wsparcie mogą uzyskać inwestycje wdrażające minimum trzy inteligentne funkcjonalności przyczyniające się do rozwoju OZE. Ponadto wspierany jest również rozwój zdolności magazynowania energii, w szczególności magazynowanie energii przyczyniające się do integracji energii z OZE.

W obszarze energetyki większe projekty finansowane są z programu FEnIKS natomiast mniejsze można realizować w ramach programów regionalnych, które skupiają się głównie na inwestycjach OZE. W ramach swoich programów regionalnych na lata 2021-2027 województwo lubelskie przeznaczy na wspieranie OZE 152 mln EUR, podkarpackie 145 mln EUR, podlaskie 103 mln EUR, świętokrzyskie 56 mln EUR, zaś warmińsko-mazurskie 50 mln EUR. Województwa lubelskie oraz podkarpackie są regionami, które w kwotach bezwzględnych przeznaczą najwięcej środków na rozwój OZE spośród wszystkich 16 województw. Powyższe kwoty dot. alokacji przeznaczanej w ramach celu szczegółowego 2.2. Wspieranie OZE (CS 2.2)

Ponadto w ramach FEPW zaprogramowano wsparcie na rzecz rozwoju inteligentnych sieci elektroenergetycznych (smart grids). Zakończenie oceny naboru zaplanowane zostało na III kw. br. Beneficjentami są operatorzy sieci dystrybucyjnych. Alokacja wynosi 120 mln EUR (EFRR).

Jednocześnie źródłem finansowania inwestycji na rozwój infrastruktury elektroenergetycznej są środki z Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Budżet Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (dalej KPO) to prawie 60 mld euro, w tym 25,3 mld euro dotacji i 34,5 mld pożyczki. Środki grantowe i pożyczkowe (ok. 46,6% alokacji KPO, czyli prawie 28 mld EUR) skierowane są na zieloną transformację i wsparcie sektora energetyki, związane z dekarbonizacją. Najważniejsze kierunki interwencji to zmiana bilansu energetycznego: zapewnienie wzrostu udziału OZE, co wynika z potrzeby zielonej transformacji energetycznej i redukcji emisyjności gospodarki. Odnosząc się do konkretnych projektów w tym obszarze należy wskazać wsparcie krajowego systemu energetycznego (ok. 17 mld EUR), inwestycje na rzecz zielonej transformacji miast (blisko 9 mld EUR), wsparcie budowy morskich farm wiatrowych (blisko 4,78 mld EUR), wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych jedno i wielorodzinnych (ponad 3,2 mld EUR), budowę lub modernizację sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu przyłączenia nowych źródeł OZE (ok. 970 mln EUR), inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru (ok. 800 mln EUR), budowę infrastruktury terminali serwisowych dla morskich farm wiatrowych (ok. 365 mln EUR), inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych (ok. 300 mln EUR), poprawę efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (300 mln EUR), rozbudowę systemów magazynowania energii (ok. 235 mln EUR).

Wsparcie przedsiębiorczości wśród lokalnych mieszkańców, zwłaszcza na obszarach wiejskich, jest możliwe w ramach różnych programów finansowanych z funduszy unijnych. W obecnej perspektywie finansowej na lata 2021-27 na wsparcie obszarów wiejskich w ramach polityki spójności w programach krajowych i regionalnych przewidziano 10 mld euro. Wsparcie to będzie komplementarne do działań adresowanych do rolników, zawodów rolniczych, produkcji rolnej i infrastruktury gospodarstw rolnych przewidzianych w Planie Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027.

Ponadto w programie FEPW przewidziano wsparcie konkurencyjności i innowacyjności firm. Budżet zarezerwowany na ten cel to 500 mln EUR. Zaplanowano m.in. wsparcie inkubacji i rozwoju nowych firm technologicznych typu startup. Przedsiębiorcy (w działaniu 1.1 Platformy startowe dla nowych pomysłów) mogą otrzymać wsparcie doradcze oraz środki finansowe na rozwój działalności w początkowej fazie wprowadzania produktów lub usług na rynek.

Dodatkowo, środki z działania 1.2 Automatyzacja i robotyzacja są przeznaczone na przeprowadzenie procesu transformacji przedsiębiorstwa w kierunku

Przemysłu 4.0. Wsparciem zostaną objęte kompleksowe projekty MŚP na rzecz automatyzacji i robotyzacji.

Ponadto w działaniu 1.3. Gospodarka o obiegu zamkniętym w MŚP wsparcie obejmie m.in. opracowanie modelu biznesowego funkcjonowania przedsiębiorstwa w oparciu o założenia GOZ, którego jednym z elementów może być ustalenie potencjalnych możliwości współpracy z innymi przedsiębiorstwami w nurcie GOZ (m.in. tworzenie i udział w łańcuchach dostaw, tworzenie platform współdzielenia, symbioza przemysłowa).

W działaniu 1.4 Wzornictwo w MŚP wsparcie będzie obejmować przeprowadzenie audytu wzorniczego firmy, wypracowanie strategii zmian, a następnie ich wdrożenie w działalności firmy.

Natomiast działanie 1.5. Pożyczki na rozwój turystyki oferuje wsparcie pożyczkowe na unowocześnienie (innowacje, rozszerzenie oferty, doposażenie) przedsiębiorstw z Polski wschodniej działających w branży turystycznej i pokrewnych.

Lokalne Grupy Działania (LGD) są kluczowym elementem podejścia LEADER, które wspiera rozwój obszarów wiejskich poprzez realizację lokalnych strategii rozwoju. LGD udzielają wsparcia finansowego na projekty lokalnych przedsiębiorców, organizują szkolenia i doradztwo, oraz promują współpracę między różnymi podmiotami w regionie.

W ramach programów regionalnych możliwe jest wsparcie przedsiębiorców i firm z obszarów wiejskich w zakresie pozarolniczej działalności gospodarczej. O zakresie takiego wsparcia decydują zapisy poszczególnych programów.

Specyficznym instrumentem, dedykowanym wsparciu inicjatyw lokalnych, także w zakresie przedsiębiorczości, jest instrument Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, wdrażany w programach regionalnych 10 województw. O ile w lokalnych strategiach rozwoju, będących podstawą realizacji tego instrumentu, przewidziano taką możliwość, dopuszczalne jest wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w zakresie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej, np. w obszarze rozwoju biogospodarki lub zielonej gospodarki.

Odnosząc się do kwestii wprowadzenia nowych specjalnych stref ekonomicznych lub innych zachęt podatkowych w regionach wschodniej Polski, aby przyciągnąć inwestorów. Instytucje tworzące system instytucji rozwoju w Polsce na bieżąco działają w celu poprawy dostępności terenów inwestycyjnych w naszym kraju. Spółki zarządzające Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi pozostają w ciągłym kontakcie z przedstawicielami jednostek samorządów terytorialnych oraz innymi podmiotami, które dysponują terenami umożliwiającymi na nich lokalizację inwestycji.

W procesie optymalizacji dostępności terenów inwestycyjnych w Polsce niezwykle ważną rolę odgrywa również Polska Agencja Inwestycji i Handlu (PAIH). PAIH prowadzi bezpłatną bazę ofert inwestycyjnych obejmującą tereny niezabudowane (greenfield), tereny zabudowane (brownfield), powierzchnie

biurowe oraz tereny turystyczne (działki, zabudowania lub działki z zabudowaniami) zlokalizowane na terenie Polski.

Potencjalni inwestorzy w przystępny sposób mogą znaleźć odpowiadające im lokalizacje inwestycyjne. Baza daje możliwość porównania do sześciu wybranych ofert tego samego typu o parametrach spełniających standardy PAIH.

Polska Strefa Inwestycji (PSI), czyli podstawowy instrument wsparcia inwestycji dostępny dla przedsiębiorców w Polsce, premiuje inwestycje na terenach Polski wschodniej oraz w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. PSI przyczynia się do wzrostu poziomu inwestycji i rozwoju gospodarczego regionów, które borykają się z problemami społecznymi i gospodarczymi.

W 2023 roku w miastach tracących funkcje społeczno-gospodarcze ulokowano 101 inwestycje z decyzją o wsparciu (PSI) (19% wszystkich z 2023 r.) o wartości 3,6 mld zł (19%) i z deklaracją utworzenia 859 nowych miejsc pracy (12% wszystkich). W 2024 r. (do końca maja) w tych miastach ulokowano 38 inwestycji z decyzją o wsparciu (23%) o łącznej wartości 1,6 mld zł (35%) wraz z deklaracją utworzenia 765 nowych miejsc pracy (52% nowych miejsc pracy z 2024 roku).

W 2023 r. województwa Polski wschodniej przyciągnęły razem 119 inwestycji (22% wszystkich) o wartości 3,3 mld zł (18%) i z deklarowanymi 1 639 nowymi miejscami pracy (23%). W 2024 r. do końca maja było to 25 inwestycji (15% wszystkich) o łącznej wartości 521 mln zł (12%) oraz z deklaracją utworzenia 99 nowych miejsc pracy (7% wszystkich z 2024 r.).

Ponadto zauważyć należy, że Ministerstwo Rozwoju i Technologii prowadzi inwestycje A1.3.1 „Wdrożenie reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego” w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Inwestycja polega m.in. na wsparciu jednostek samorządu terytorialnego w przygotowaniu planu ogólnego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i gminnego programu rewitalizacji. Wsparcie będzie udzielane na zasadzie refundacji a nabór został uruchomiony w dniu 21 maja 2024 r. Grupa docelowa naboru to wszystkie gminy w Polsce.

Kolejnym działaniem w ramach inwestycji A1.3.1 jest przeszkolenie pracowników jednostek samorządu terytorialnego oraz planistów i urbanistów zaangażowanych w opracowywanie dokumentów planowania przestrzennego w zakresie reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego. W konkursie zostaną wyłonieni realizatorzy szkoleń w każdym województwie w Polsce, którzy będą mieć za zadanie przeprowadzenie szkoleń dla grupy docelowej, którą stanowią pracownicy JST oraz planiści i urbaniści zaangażowani w opracowywanie dokumentów planowania przestrzennego.

Należy przy tym zaznaczyć, że inwestycja A1.3.1 KPO jest dedykowana do wszystkich gmin w Polsce, nie tylko tych położonych we wschodnim obszarze kraju. Jednocześnie wspomniana reforma planowania przestrzennego została wprowadzona ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r.

poz. 1688), która weszła w życie 24 września 2023 r. Jednym z istotnych celów nowelizacji jest uproszczenie procesu inwestycyjnego i zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego. Wprowadzone zmiany w procedurze usprawniające opracowanie planów miejscowych oraz zintegrowany plan inwestycyjny – nowa szczególna forma planu miejscowego, pozwalają na szybkie i transparentne przygotowanie terenów pod inwestycje. To wszystko stwarza również szanse na poprawę stopnia pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W kontekście zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, takich jak edukacja i ochrona zdrowia, w regionach wschodniej Polski należy wskazać, że konieczne jest kontynuowanie działań na rzecz rozwoju dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, takich jak edukacja i ochrona zdrowia, a także infrastruktury telekomunikacyjnej zapewniającej dostęp do usług cyfrowych.

Jedną z kluczowych inicjatyw, która jest realizowana w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027 (FERS), są Kluby Rozwoju Cyfrowego. Mają to być ośrodki aktywizacji cyfrowej lokalnej społeczności (w szczególności osób dorosłych), tworzone przez gminy. Celem funkcjonowania Klubów będzie rozwijanie świadomości i chęci wejścia w „świat cyfrowy”, korzystania z komputera i internetu, a także pomoc w nabywaniu umiejętności, aby robić to w sposób bezpieczny. Edukatorzy, zatrudnieni w Klubach, będą udzielali doraźnych porad, dotyczących zgłaszanych problemów i potrzeb (np. jak wysłać pismo do urzędu przez ePUAP czy skorzystać z e-recepty), a także będą prowadzili szkolenia w zakresie podstawowych umiejętności cyfrowych. Szczególny nacisk edukatorzy będą kładli na wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym – czyli m.in. mieszkańców obszarów wiejskich, osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami lub szczególnymi potrzebami. Podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych w społeczeństwie będzie skutkowało m.in. lepszym dostępem do różnego rodzaju e-usług (np. możliwość załatwienia sprawy urzędowej przez internet, bez konieczności dotarcia do urzędu), dalszego kształcenia (dzięki możliwości skorzystania z dostępnych na rynku szkoleń on-line), a także otworzy lepsze możliwości zatrudnienia (kompetencje cyfrowe w wielu zawodach są niezbędne). Inicjatywa jest skierowana do wszystkich gmin w Polsce. Na ten cel przewidzieliśmy w programie FERS łącznie ok. 1 mld zł. Średnie wsparcie dla jednej gminy wynosi 480 tys. zł.

W obszarze ochrony zdrowia w ramach interwencji EFS+ w programach regionalnych przewidziano realizację programów zdrowotnych dotyczących profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu. Są one ukierunkowane w pierwszej kolejności na grupy szczególnie wrażliwe, które mogą mieć problem z uczestnictwem w tym programie i skorzystaniem m.in. z badań przesiewowych – a takimi są mieszkańcy małych miast i obszarów wiejskich. Podejmowane są również działania mające na celu pomoc tym grupom

w skorzystaniu ze wsparcia, m.in. obejmujące ukierunkowane informacje, transport, reorganizację godzin pracy, mobilne usługi w zakresie badań przesiewowych itp. Dodatkowo, obecnie na poziomie ogólnopolskim realizowany jest projekt Ministerstwa Zdrowia dotyczący określenia podstawowych regionów zabezpieczenia. Celem głównym tego projektu jest wypracowanie, przetestowanie i ostateczne określenie podstawowych regionów zabezpieczenia, tworzących warunki umożliwiające zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych przy uwzględnieniu m.in. zmian epidemiologicznych i demograficznych zachodzących na danym obszarze. Jego wartość to ponad 51,5 mln zł. Innowacyjnym narzędziem wsparcia wprowadzonym w programie FERS jest tzw. „premia społeczna” dla JST – czyli częściowa dopłata do kosztów realizacji usług społecznych, które samorządy zdecydują się zlecić podmiotom ekonomii społecznej. Chcemy by pomógł on samorządom nawiązywać współpracę z podmiotami ekonomii społecznej oraz wspierał tworzenie rynku dla tych podmiotów w sektorze ekonomii społecznej. Na te działania przeznaczamy w ramach FERS 300 mln zł. W najbliższym czasie zostanie ogłoszony przez Fundację Fundusz Współpracy pierwszy nabór dla JST, w którym zaplanowano specjalne preferencje dla małych JST oraz miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub na obszarów zagrożonym trwałą marginalizacją

W odniesieniu do szybszego rozwoju gospodarczego Polski wschodniej oraz zwiększenia udziału w wytwarzaniu krajowego PKB należy podkreślić, że realizacja działań w ramach funduszy europejskich przyczynia się do zmniejszenia dystansu rozwojowego Polski względem krajów UE-27. Wzrost PKB Polski w latach jej członkostwa w UE był jednym z najszybszych we Wspólnocie. Od momentu przystąpienia do UE gospodarka naszego kraju „urośła” realnie o ponad 100% (tj. niemal się podwoiła), podczas gdy w UE-27 średnia skumulowana wartość PKB zwiększyła się ok. 27%. Środki dostępne w ramach funduszy europejskich pozwalają zmniejszać poziom zróżnicowania regionalnego w Polsce. Fundusze, obok środków budżetu państwa, budżetów samorządów, organizacji pozarządowych i firm, stanowią istotny impuls dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski.

Fundusze polityki spójności pozytywnie wpływają nie tylko na zmniejszanie dystansu Polski względem średniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów UE-27, ale również ograniczają dysproporcje rozwojowe w ujęciu regionalnym. Dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego polskie regiony od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza, a wykorzystanie funduszy unijnych pomaga wszystkim polskim regionom zbliżyć się do średniego poziomu rozwoju UE-27. W okresie 2004-2021 relacja PKB per capita (w PPS) w Polsce do średniego poziomu PKB per capita w UE-27 wzrosła z 51,5% do 77,2%, tj. o 25,7 pp. Szacuje się, że 15,6% osiągniętej konwergencji (a więc blisko 1/6) było efektem realizacji polityki spójności. W 2021 r. relacja ta była wyższa dzięki środkom polityki spójności o 4,0 pp., co oznacza, że bez implementacji tej polityki PKB na mieszkańca (w PPS) wynosiłoby 73,2% średniej unijnej.

Odnosząc się do planowanych dodatkowych środków lub programów wsparcia dedykowanych dla regionów wschodniej Polski należy wskazać, że jednym z ostatnio uruchomionych programów dedykowanych regionom wschodniej Polski jest *Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024 -2030*. Program jest finansowany ze środków krajowych. Jego celem strategicznym jest poprawa jakości życia mieszkańców północno-wschodnich obszarów przygranicznych poprzez ograniczenie negatywnych skutków ataku Rosji na Ukrainę oraz stworzenie trwałych podstaw umożliwiających rozwój społeczno-gospodarczy z poszanowaniem środowiska naturalnego. Beneficjentami Programu są JST bezpośrednio przylegające do granicy północnowschodniej z województwa: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, podkarpackiego i lubelskiego.

Zakres Programu obejmuje m.in.:

- Poprawę transportowej infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej i poprawa bezpieczeństwa drogowego (remont odcinków dróg powiatowych i gminnych, budowa nowych odcinków dróg powiatowych i gminnych, remont lub budowa ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszych i chodników zlokalizowanych wzdłuż dróg gminnych i powiatowych, budowa ogólnodostępnych parkingów naziemnych dla pojazdów osobowych, zlokalizowanych przy remontowanych lub budowanych drogach powiatowych i gminnych lub służących ogólnym potrzebom mieszkańców, tworzenie miejsc postojowych dla rowerów)
- Zieloną i niebieską infrastrukturę dla ochrony środowiska naturalnego (projektowanie, budowa lub modernizacja instalacji wodnokanalizacyjnych na rzecz ochrony walorów środowiskowych JST z obszaru wskazanego w Programie, zazielenianie obszarów i zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych w miastach)
- Stworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej turystyki w oparciu o endogeniczne potencjały (remont, budowa nowych lub rozbudowa istniejących turystycznych szlaków rowerowych i pieszych wraz z ich infrastrukturą towarzyszącą, ogólnodostępne punkty widokowe, tworzenie zielonych parkingów przy obiektach zabytkowych udostępnionych do zwiedzania lub stanowiących lokalną atrakcję turystyczną, tworzenie punktów informacji turystycznej)
- Działania służące poprawie stanu infrastruktury edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej (wsparcie dla oddziałów przedszkolnych, szkolnych w zakresie remontu obiektów i pomieszczeń, a także dostosowania ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, współfinansowanie zatrudnienia asystenta ukraińskiego lub białoruskiego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub nieposługujących się językiem polskim, współfinansowanie zapewnienia pomocy psychologicznej w szkole dla uczniów ukraińskich i białoruskich nieposługujących się językiem polskim, wsparcie dla podmiotów leczniczych oferujących świadczenia POZ)

w zakresie usług objętych kontraktami z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie remontu lub przebudowy obiektów i pomieszczeń oraz dostosowania ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, wsparcie Domów Pomocy Społecznej w zakresie remontu obiektów i pomieszczeń oraz dostosowania ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami).

Z poważaniem

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

/podpisano elektronicznie/